

การให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาปริญญาตรี*

A STUDY OF THE MEANING, CHARACTERISTIC AND DEVELOPMENT OF ACTIVE GLOBAL CITIZENSHIP BASED ON TRANSFORMATIVE LEARNING AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS

พีร์นิธิ สิริธีรราดล

Peenithi Siritheeratharadol

อังศินันท์ อินทรกำแหง

Ungsinun Intarakamhang

สุดารัตน์ ตันตวิวัฒน์

Sudarat Tuntivivat

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: peeabac1970@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก จำนวน 2 คน 2) ผู้บริหารและคณาจารย์ ฝ่ายกิจการนักศึกษา จำนวน 4 คน 3) นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เป็นสมาชิกของชมรมด้านการพัฒนาชุมชนจิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์ จำนวน 4 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของงานวิจัย ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า ด้านข้อมูล ด้านวิธีการเก็บข้อมูลและด้านทฤษฎีผลการศึกษา พบว่า การให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ที่ควรกำหนดไว้ในผลลัพธ์การเรียนรู้ที่นักศึกษาพึงมีและได้ให้ความหมายคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ 2) ด้านทักษะ

3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ และเสนอว่าแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ควรดำเนินการด้วยวิธี 1) จัดสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความเป็นอาเซียน หรือนานาชาติ 2) จัดการเรียนการสอนในรายวิชานั้นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 3) การมีตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีด้านการเป็นพลเมือง ต้นรู้และพลเมืองโลก 4) การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียน 5) การบูรณาการ เข้าไปในหลักสูตรและโปรแกรมฝึกอบรม 6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการทำกิจกรรม เพื่อสังคมไทยและสังคมโลก

คำสำคัญ: คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนา, พลเมืองต้นรู้โลก, การจัดการเรียนรู้สู่การ เปลี่ยนแปลง, นักศึกษาระดับปริญญาตรี

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the meaning and characteristics of active global citizenship among undergraduate students 2) study the development of active global citizenship among undergraduate students. This research is a qualitative research and collects the data through in - depth interview with 10 key informants as follows: two active global citizenship experts, four student affairs executives and professionals and four undergraduate students who are members of student clubs related to social development, volunteering and community service. Data was collected by semi - structured interview and content analysis. The research reliability was checked by triangulation that is data triangulation, method triangulation and theory triangulation. The research findings indicate that the key informants placed an importance on the characteristics of active global citizenship which should be specified in the learning outcomes of undergraduate students. They emphasized that the characteristics of active global citizenship consist of the following three dimensions: 1) Knowledge and Understanding, 2) Skills, 3) Values and Attitudes. They suggested that the approaches to develop active global citizenship should be implemented in the following ways: 1) Facilitate a conducive learning environment to promote Asian or internationalization, 2) Devise transformative learning in cognition, belief and desirable behaviors into course instruction, 3) Promote a good example or role model of active citizen and global citizen, 4) Organize experiential learning outside the classroom, 5) Integrate active global

citizenship into courses and training programs, 6) Build a network of cooperation to serve both Thai and the world community.

Keywords: Characteristics and Development, Active Global Citizenship, Transformative Learning, Undergraduate Students

บทนำ

จากสภาพสังคมในปัจจุบัน ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบพลิกผัน (disruption) จึงส่งผลกระทบต่อและทำให้เยาวชนส่วนหนึ่งไม่สามารถเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ และอาจก่อให้เกิดปัญหาทั้งในเชิงความคิด พฤติกรรมและสุขภาพ (Well - Being) ที่ไม่เหมาะสมในหลายด้าน อาทิ 1) ปัญหาโรคซึมเศร้าตามที่กรมสุขภาพจิต ระบุว่า วัยรุ่นไทย อายุ 10 - 19 ปี มีความเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้าสูงถึงร้อยละ 44 และมีอัตราป่วยเป็นโรคซึมเศร้า ร้อยละ 18 (กรมสุขภาพจิต, 2560) 2) ปัญหาการติดเกม ข้อมูลจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 ในเขตกรุงเทพมหานคร มีเด็กและเยาวชนป่วยเป็นโรคติดเกม (Game addiction) รายใหม่ 129 ราย ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 6 เท่าตัว จากปี พ.ศ. 2559 3) ปัญหายาเสพติด ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2560 ระบุว่า มีผู้เข้ารับการรักษาการติดยาเสพติดทุกระบบรวม 177,731 คน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี โดยมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 41.5 ของผู้เข้ารับการรักษาทั้งหมด และ 4) ปัญหาการตั้งครุภักก่อนวัยอันควร พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 พบอัตราการคลอด มีชีพในหญิงอายุ 15 - 19 ปี เท่ากับ 39.6 ต่อประชากรหญิงอายุ 15 - 19 ปี 1,000 คน (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561)

สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับกลุ่มเยาวชนเหล่านี้ ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะที่ดี โดยใช้เวลาที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้และความเป็นพลเมืองโลก เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา ทั้งของประเทศไทยและนานาชาติ ดังที่ระบุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่กำหนดเป้าหมายพลเมืองไทยที่พึงปรารถนาไว้ว่า เป็นพลเมืองที่มีวินัย ตื่นรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะ มีทัศนคติและค่านิยมที่ดี มีสุขภาพกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีจิตสาธารณะ ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียนและพลเมืองโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) นอกจากนี้ UNESCO ยังได้ให้ความหมายว่า พลเมืองโลก คือบุคคลที่รับรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการพึ่งพาอาศัยกันทางวัฒนธรรมและความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างท้องถิ่น ประเทศชาติและโลก (The United Nations Education, Scientific and Cultural Organization, 2015) ดังนั้น การจัดการศึกษาในทุกระดับจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไปสู่การเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ ที่มีความรู้ความเข้าใจ

ตระหนักถึงหลักการและความสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบในภารกิจของประเทศร่วมกัน

ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาในครั้งนี้ เป็นแนวคิดที่บูรณาการจากความเป็นพลเมืองตื่นรู้ และความเป็นพลเมืองโลก โดยมีนักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงความ เป็นพลเมืองตื่นรู้โลกเป็นคุณลักษณะสำคัญของทุกคนที่อยู่ร่วมกันในทุกสังคม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองของประชาคมโลก มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตระหนักถึงการมีส่วนร่วม ความเท่าเทียมและยุติธรรมทางสังคม เคารพและยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม เชื้อชาติและศาสนา (Reysen, S. & Katzarska-Miller, I., 2013) นอกจากนี้ Lough, B. J. & McBride, A. M. ยังให้ความหมายของพลเมืองตื่นรู้โลก ว่า เป็นพลเมืองที่มีความเชื่อและมีความต้องการที่จะเห็นธรรมาภิบาลโลกอย่างเป็นรูปธรรม เชื่อว่าความยึดมั่นผูกพันในความเป็นชาติ สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับสากลได้ และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ (Lough, B. J. & McBride, A. M., 2013) กล่าวโดยสรุป พลเมืองตื่นรู้โลก เป็นพลเมืองที่มีความเข้าใจและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ เคารพและยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีจิตสาธารณะและยึดมั่นในความยุติธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมทั้งในฐานะพลเมืองของชาติและพลเมืองของโลก

การพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงมีความสำคัญเนื่องจากนักศึกษาจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติและประชาคมโลกในอนาคต (สมชาย รัตนทองคำ, 2556) ดังนั้น การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงต้องเชื่อมโยงกับสังคมและส่งเสริมการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ประเทศชาติและของโลก ที่มุ่งเน้นการมีจิตสาธารณะและการเสียสละเพื่อส่วนรวม (Rothstein, R., 2000) รวมทั้งบ่มเพาะนิสัยให้มีความพร้อมเพื่อเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ (พิทักษ์ ปินใจ และสุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช, 2563) และด้วยขอบเขตในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงในหลายมิติ ทั้งมิติด้านความคิด อารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรม ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตวิทยา (การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในตน) ด้านความเชื่อ (การเปลี่ยนแปลงในระบบการสร้างความเชื่อ) และด้านพฤติกรรม (การเปลี่ยนแปลงในวิถีการใช้ชีวิต) (Merzirow, J., 2012) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง จะส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาอย่างเป็นองค์รวม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) เกิดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองตื่นรู้โลก 2) เกิดความเชื่อและทัศนคติเชิงบวกต่อการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก เชื่อมมั่นในพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์สังคมและประชาคมโลก และ 3) เกิดพฤติกรรมและการแสดงออกที่สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเชิงลึกในบริบทมหาวิทยาลัยเอกชน เกี่ยวกับการให้ความหมายและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ด้วยแนวความคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง และผู้บริหารสถานศึกษา คณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา จะสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ให้สอดคล้องกับบริบทนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยเอกชนนานาชาติแห่งหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) เพื่อทำความเข้าใจการให้ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะ และแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกจำนวน 2 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้
 - 1.1 เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจหรือมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองต้นรู้พลเมืองโลกหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 5 เรื่อง หรือ
 - 1.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การสอนในเนื้อหาและทำกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองต้นรู้ พลเมืองโลกให้กับนักศึกษา หรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้บริหารและคณาจารย์ ฝ่ายกิจการนักศึกษา ที่ทำงานทางด้านการพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 4 คน เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนนานาชาติแห่งแรกของประเทศ ที่มีนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก
3. นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2563 ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งที่เป็นสมาชิกของชมรมและทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จิตอาสาหรือบำเพ็ญประโยชน์อย่างน้อย 1 ปี จำนวน 4 คน เนื่องจากผู้วิจัยต้องการนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ให้สอดคล้องกับบริบทนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยเอกชนนานาชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร สังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับสร้างคำถามในแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structure Interview) โดยมีประเด็นของข้อคำถามเป็นคำถามหลักและคำถามรอง/คำถามชัก ดังตัวอย่างข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. เพื่อค้นหาความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก

คำถามหลัก เช่น ตามความเข้าใจของท่าน คำว่า “พลเมืองต้นรู้โลก” หมายถึงอะไร มีความหมายว่าอย่างไร

คำถามรอง/คำถามชัก เช่น จากที่ท่านได้ให้ความหมายของพลเมืองต้นรู้โลก ท่านคิดว่านักศึกษาควรมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกในด้านใดบ้าง

2. เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก

คำถามหลัก เช่น ท่านคิดว่า รูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกให้กับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ควรเป็นอย่างไร ใช้เวลามากน้อยเพียงใด และใช้เทคนิควิธีใดบ้าง

คำถามรอง/คำถามชัก เช่น ท่านคิดว่าคณะหรือมหาวิทยาลัยควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในลักษณะหรือรูปแบบใด

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ดังต่อไปนี้ 1) ด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลายกลุ่มและการสะท้อนข้อมูลกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลหลัก (Member Check) 2) ด้านวิธีการเก็บข้อมูล (Method Triangulation) ด้วยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่า 1 วิธี (Methodological Triangulation) ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก การสังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์และการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อคุณลักษณะและความสอดคล้องของข้อมูล และ 3) ด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) เป็นการใช้มุมมองของทฤษฎีที่แตกต่างกันมาพิจารณาตีความข้อมูลชุดเดียวกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2553) โดยนำแนวคิดพลเมืองต้นรู้โลกและแนวคิดการจัดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบเหล่านั้น ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจในข้อสันนิษฐาน (Assumption) และหลักทฤษฎีที่ใช้ อ้างอิงว่ามีอิทธิพลต่อข้อค้นพบ (Finding) และการตีความ (Interpretation) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้หรือไม่

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลขนาดเล็ก โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 10 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ผู้บริหารและคณาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษา และตัวแทนนักศึกษา โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลคนละ 40 - 50 นาที ใช้เกณฑ์การอ้อมตัวของข้อมูลซึ่งถือเป็นจำนวนที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ในกรณีที่พบว่าข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลบางรายไม่ครบถ้วนจะนัดสัมภาษณ์เพิ่มเติม โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือน กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและหาข้อสรุปของการศึกษาดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในรูปแบบการบันทึกเสียงและการจดบันทึกแล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล (Content Analysis) วิเคราะห์ความถี่ของข้อมูล วิเคราะห์ประเด็นย่อยและหัวข้อหลัก (Categories and Sub - theme) รวมถึงจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามกรอบที่ได้กำหนดไว้คือคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก และแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษา
2. ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล
3. เขียนสรุปรายงานการศึกษาอธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

จากการค้นหาความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ครั้งนี้ พบว่าความหมายและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก แบ่งออกเป็น 3 ด้าน โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก	ความหมายพลเมืองต้นรู้โลก
1. ด้านความรู้และความเข้าใจในการเป็นพลเมืองต้นรู้โลก (Knowledge and Understanding)	- เป็นบุคคลที่มีความเป็นพลเมือง รู้สิทธิและหน้าที่ของตนเอง - ตระหนักถึงความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม - รับผิดชอบต่อสังคมและเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศ และในโลก

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง ต้นรู้โลก	ความหมายพลเมืองต้นรู้โลก
	<ul style="list-style-type: none">- สามารถเชื่อมโยงมองเห็นปัญหาและสิ่งที่เกิดขึ้นกับประเทศและกับโลกว่าเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อกันอย่างไร- มีโลกทัศน์ที่กว้างนอกเหนือไปจากชุมชน สังคมและประเทศของตนเอง- มีความเข้าใจในความแตกต่างหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม- มีความเข้าใจเกี่ยวกับสันติภาพและการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในบริบทท้องถิ่นและในบริบทโลก- ตระหนักในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม
2. ด้านทักษะที่จำเป็นของการเป็นพลเมืองต้นรู้โลก (Skills)	<ul style="list-style-type: none">- มีทักษะในด้านการเรียนรู้ สามารถศึกษาข้อมูลองค์ความรู้สาธารณะและการสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม- มีทักษะในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม- สามารถปฏิบัติตามกฎหมาย ธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม- มีทักษะชีวิตและทักษะการทำงานที่สามารถตอบสนองและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว- มีทักษะทางสังคมและการปรับตัวในสังคมพหุวัฒนธรรม- มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพียงพอในการทำงานและการใช้ชีวิตในสังคมยุคดิจิทัล- มีสมรรถนะสากล สามารถที่จะเรียนรู้และอยู่ร่วมกับคนที่หลากหลาย ชาติ ภาษา วัฒนธรรม และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์- มีทักษะในการให้เหตุผล การคิดเชิงวิเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์ สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสาร ก่อนที่จะเชื่อหรือรับแนวคิดอะไรเข้ามา- มีส่วนร่วมและกล้าแสดงออกในการที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งทางความคิด คำพูดและการลงมือกระทำ
3. ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อบทบาทความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก (Values and Attitudes)	<ul style="list-style-type: none">- มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง- มีความภูมิใจและยอมรับในอัตลักษณ์ของตนเอง- มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น- เห็นคุณค่าและเคารพในความแตกต่างหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม- สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง ตื่นรู้โลก

ความหมายพลเมืองตื่นรู้โลก

- มีความสนใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- มีความใส่ใจสังคมและไม่ละเลยปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งในบริบทท้องถิ่น และบริบทสากล

แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีไว้ 6 แนวทาง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี

แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก	รูปแบบกิจกรรม / โครงการ
1. การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือโซเชียลมีเดีย	<ul style="list-style-type: none"> - รับฟังประเด็นที่นิสิตแต่ละคนมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวและการใช้ชีวิตในครอบครัว ในสังคม ในมหาวิทยาลัย ผ่านทางบริการให้คำปรึกษา - จัดกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัย ผู้ปกครองและนิสิต เพื่อเสริมสร้างการมีจิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคม - สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมและสร้างกลไกที่เอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในบริบทท้องถิ่น และบริบทนานาชาติ เช่น การมีหลักสูตรนานาชาติ ชุมชนนานาชาติ - รมรงค์และประชาสัมพันธ์กิจกรรมเพื่อสังคมผ่านโซเชียลมีเดีย ให้นักศึกษาทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นความสนใจ และเป็นตัวอย่างที่ดี
2. การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก	- บรรจุคุณลักษณะและทักษะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกลงในรายวิชา อาทิ วิชาสหกิจศึกษา วิชาพลเมืองโลกศึกษา วิชาทักษะชีวิต ฯลฯ
3. การมีตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีของการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก	- ส่งเสริมให้ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากรและผู้นำนักศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกให้กับนักศึกษา ทั้งทางความคิด คำพูดและการลงมือปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย
4. การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก	<ul style="list-style-type: none"> - จัดโครงการการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม - กิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม อาทิ Big Cleaning Day, ธนาคารขยะ, zero Waste ลดขยะนำขยะกลับไป

แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก	รูปแบบกิจกรรม / โครงการ
5. การบูรณาการแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก เข้าไปในหลักสูตร/โปรแกรมฝึกอบรม และกิจกรรมทั้งในระดับคณะและมหาวิทยาลัย	ริโซเคิล ฯลฯ - จัดโปรแกรม/หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกให้กับผู้นำนักศึกษานักกิจกรรมและนักศึกษาที่สนใจ - บูรณาการและสอดแทรกแนวคิดและทักษะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกเข้าไปในหลักสูตรการฝึกงาน
6. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกให้กับนักศึกษา	- โครงการศึกษาดูงานด้านการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้ และพลเมืองโลกของมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ - โครงการนักศึกษาแลกเปลี่ยนและจัดหลักสูตรแบบบูรณาการร่วมกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

อภิปรายผล

จากการศึกษาความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก สามารถอภิปรายได้ว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก หมายถึง บุคคลที่มีความตระหนัก เข้าใจถึงหน้าที่และกระทำการด้วยความรับผิดชอบในสิทธิหน้าที่ตามกฎหมาย ธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่สังคมกำหนดไว้ รวมทั้งเห็นคุณค่าความเป็นสากล ความเป็นประชาธิปไตย ศิลธรรมและจริยธรรม คำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมตามบริบทสากลและในบริบทสังคมที่เขาอยู่ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน สังคม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ และรับผิดชอบต่อการกระทำเพื่อการพัฒนา นั้น จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสรุปคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกของ Harlap, Y., และ Oxfam อีกทั้ง Kniep, W. ที่กล่าวว่า พลเมืองโลกเป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะ มีความรู้ มีทักษะความสามารถ มีเจตคติ ค่านิยม จริยธรรมและมีส่วนร่วมต่อสังคม (Harlap, Y., 2011); (Oxfam, 2006); (Kniep, W., 1986) นอกจากนี้การศึกษาของ Sherman, P. ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาพลเมืองโลก พบว่า พลเมืองโลกเป็นพลเมืองที่สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ยอมรับและเคารพในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ประเทศชาติ และประชาคมโลก ให้มีความเท่าเทียมและยุติธรรม (Sherman, P., 2017) และยังมีการศึกษาของ Reysen, S. & Katzarska-Miller, I. ที่ศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาของการเป็นพลเมืองโลก พบว่า พลเมืองโลกเป็นพลเมืองที่มีความตระหนักรู้สากล มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ชื่นชมและยอมรับในความ

แตกต่างกันหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมความยุติธรรมในสังคม การพัฒนาที่ยั่งยืน และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง (Reysen, S. & Katzarska-Miller, I., 2018)

ในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีไว้ 6 แนวทาง ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือโซเชียลมีเดีย จากการศึกษาของ Harlap, Y. เกี่ยวกับพลเมืองโลก พบว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมมีผลต่อความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อและทัศนคติ รวมทั้งพฤติกรรมและการแสดงออกที่สะท้อนถึงความเป็นพลเมืองโลกของแต่ละบุคคล (Harlap, Y., 2011) และจากการศึกษาของ รัฐศิริรินทร์ วังกานนท์ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมือง พบว่า สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน มีผลต่อความเป็นพลเมืองของคนในชุมชนนั้น (รัฐศิริรินทร์ วังกานนท์, 2554) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ ปรดี ประทุมสุวรรณ ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก พบว่า การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ผ่านทางโครงสร้างกฎระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ และพิธีการสำคัญต่าง ๆ ของสถานศึกษาและชุมชน มีความสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน (ปรดี ประทุมสุวรรณ, 2562)

2. การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก จากการศึกษาของ ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับการสร้างความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม พบว่า สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรมีวิชาที่สอนเรื่อง การศึกษาสู่ความเป็นพลเมือง เป็นวิชาพื้นฐานเพื่อปูพื้นฐานของการเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม ในระบอบประชาธิปไตย (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2556) และยังมีการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก พบว่า การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกสามารถจัดเป็นรายวิชาหรือแทรกอยู่ในรายวิชา โดยยึดผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรและรายวิชา จะสามารถวัดประเมินและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาได้ครอบคลุมทุกชั้นปีและครบทุกมิติ

3. การมีตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีของการเป็นพลเมืองต้นรู้โลก จากการศึกษาของ สุพรรณนิการ์ พงศ์ผาสุก ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล พบว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นต้นแบบในการสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของผู้เรียน เนื่องจากครูคือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนอยู่ตลอดเวลาของการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน (สุพรรณนิการ์ พงศ์ผาสุก, 2558) และจากการศึกษาของ ปรดี ประทุมสุวรรณ ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการศึกษา

เพื่อความเป็นพลเมืองโลก พบว่าการพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก และมีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียนได้ (ปรีดี ประทุมสุรธรรม, 2562) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของเฟื่องอรุณ ปรีดีติติก และ ชนิตา รัชชพลเมือง ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก พบว่า การขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองโลกควรเริ่มต้นที่การพัฒนาครู ให้เป็นต้นแบบหรือแบบอย่างที่ดี เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียน (เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก และชนิตา รัชชพลเมือง, 2562) ซึ่งกระบวนการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ก็มุ่งเน้นที่การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์และการสังเกตจากตัวแบบเพื่อปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้เรียนด้วยเช่นกัน (Merzirow, J., 2012)

4. การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก อาทิ เช่น การจัดโครงการบริการสังคม จากการศึกษาของ ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับการสร้างความเป็นพลเมืองต้นรู้ พบว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง ในสถานการณ์จริง ผ่านการทำโครงการบริการสังคม เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน จะช่วยให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพฤติกรรมในการเป็นพลเมืองต้นรู้อย่างแท้จริง (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2556) และจากการศึกษาของ ประสาท เนืองเฉลิม ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม พบว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมเป็นการบูรณาการทั้งความรู้และทักษะ โดยนำไปใช้ในสถานการณ์จริง และมีการสะท้อนผลว่าสิ่งที่ได้คิดและลงมือทำมีคุณค่าและความหมายต่อตนเองและสังคมอย่างไร (ประสาท เนืองเฉลิม, 2558) ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยการบริการสังคมเป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติอย่างมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เชื่อมโยงกับเนื้อหาที่กำหนด นักศึกษา ชุมชนผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่างก็ได้เรียนรู้และได้รับประโยชน์จากโครงการบริการสังคม (ปราณี อัครภูษิตกุล, 2562)

5. การบูรณาการแนวคิดการพัฒนาความพลเมืองต้นรู้โลก เข้าไปในหลักสูตร/โปรแกรมฝึกอบรม และกิจกรรมทั้งในระดับคณะและมหาวิทยาลัย จากการศึกษาของ ณิชรา เหมือนปิว ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาพลเมืองไทยให้มีความเป็นพลเมืองโลกในยุค 4.0 พบว่า สถานศึกษาควรบูรณาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษา ทั้งการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตร (ณิชรา เหมือนปิว, 2561) และจากการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก พบว่า ควรบรรจุเนื้อหาการพัฒนาความเป็นพลเมืองของประเทศและพลเมืองโลก ทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมทั้ง การจัดหลักสูตรและโปรแกรมฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษา มีความเกี่ยวข้องและครอบคลุมหลายมิติ จึงจำเป็นต้องบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

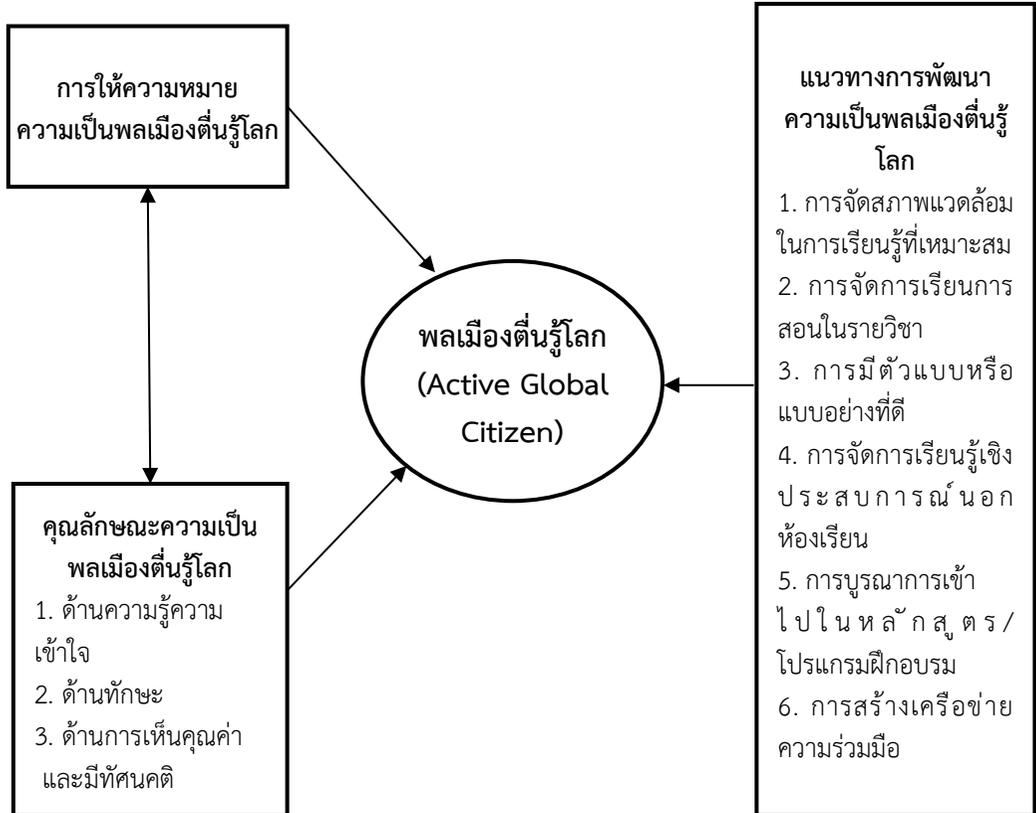

ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ในการจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบที่สอดคล้องกับบริบททางสังคม และความสนใจของนักศึกษา

6. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกให้กับนักศึกษา จากการศึกษาของ ฤชชุตตา เทพายากุล ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง พบว่า ควรมีการสร้างกลไกและผสานความร่วมมือกับองค์กรเครือข่ายภายนอก ในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมือง ให้แก่ประชาชนอย่างครอบคลุมทุกช่วงวัยและพื้นที่อย่างต่อเนื่อง (ฤชชุตตา เทพายากุล, 2554) และจากการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก พบว่า ควรมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสร้างความตระหนักในการเป็นพลเมืองโลก ความรับผิดชอบ ต่อประเด็นปัญหาในโลก และการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกระดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศในการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ร่วมกัน จะเพิ่มประสิทธิภาพ ในการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกของนักศึกษาได้มากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาข้างต้นทำให้ได้รับองค์ความรู้ใหม่ โดยได้จากการสังเคราะห์ข้อมูล ดังกล่าว และนำมาเป็นข้อสรุป ดังแผนภาพ ที่อธิบายได้ว่า การศึกษาการให้ความหมาย มีความสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก ที่แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ในส่วนของ แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลก พบข้อเสนอ 6 แนวทาง ได้แก่ 1) การจัด สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เหมาะสม 2) การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา 3) การมี ตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดี 4) การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียน 5) การบูรณาการ เข้าไปในหลักสูตร/โปรแกรมฝึกอบรม 6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งใน และต่างประเทศ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของการให้ความหมาย คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาที่ส่งเสริมให้เกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยจึงสรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลก หมายถึง ผลที่ได้จากกระบวนการสร้างคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล อันเกิดจากการผสมผสานประสบการณ์ รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงความตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ เคารพและยอมรับในความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีจิตสาธารณะ ยึดมั่นในความยุติธรรม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งในฐานะพลเมืองของประเทศและพลเมืองโลก โดยแบ่งคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้และความเข้าใจ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านการเห็นคุณค่าและมีทัศนคติ ในส่วนของแนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองตื่นรู้โลกของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี พบข้อเสนอแนะ 6 แนวทาง คือ 1) การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เหมาะสม 2) การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา 3) การมีตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดี 4) การจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกห้องเรียน 5) การบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรและโปรแกรมฝึกอบรม

6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ โดยข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถาบันการศึกษา คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนานักศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมและสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย ในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกให้กับนักศึกษาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณหรือเชิงทดลอง ด้วยการสร้างโปรแกรมฝึกอบรม ทดลองและติดตามประสิทธิผลของโปรแกรมฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองต้นรู้โลกให้กับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้เป็นตัวอย่างหรือแบบอย่างที่ดี อาทิเช่น นักเรียน นักศึกษา ครู/อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้นำชุมชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2560). รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต ปี 2560. กรุงเทพมหานคร: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2561). แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เจ.เอส. การพิมพ์.
- ณธรา เหมือนปิว. (2561). การพัฒนาพลเมืองไทยให้มีความเป็นพลเมืองโลกในประเทศไทยยุค 4.0. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 46(3), 86-99.
- ปรีดี ประทุมสุวรรณ์. (2562). การศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก : การเรียนรู้แบบบูรณาการสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. Educational Management and Innovation Journal, 2(1), 100-121.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2558). การเรียนรู้โดยการบริการสังคม. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, 2(1), 9-18.
- ปราณี อัครภูษิตกุล. (2562). การเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ในหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. วารสารบรรณศาสตร์ มศว, 12(1), 98-111.
- พิทักษ์ ปินใจ และสุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช. (2563). โมเดลการวัดความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 14(3), 77-87.

- เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก และชนิตา รักษ์พลเมือง. (2562). แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศสิงคโปร์. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 20(1), 28-41.
- รัฐศิริินทร์ วังกานนท์. (2554). สำนักพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักแผนพัฒนาการเมือง สำนักงานสภาพัฒนาการเมืองสถาบันพระปกเกล้า.
- ฤชุตตา เทพายากุล. (2554). การศึกษาวิชาความเป็นพลเมือง (Citizenship Education). วารสารเรียนรู้ประชาธิปไตย, 3(9), 3-15.
- ศุภรัตน์ รัตนมุขย์. (2556). การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับการสร้างความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม. ใน รายงานการวิจัย. สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมชาย รัตน์ทองคำ. (2556). เอกสารประกอบการสอน 475 788 การสอนทางกายภาพบำบัด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานวิจัย : แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship): ประสพการณ์นานาชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุพรรณิการ์ พงศ์ผาสุก. (2558). การบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Harlap, Y. (2011). Global Citizenship Community of Practice, Centre of Teaching and Academic Growth, NUICEF, and The University of British Columbia. Retrieved May 15, 2020, from <http://ctlit.ubc.ca/files/2011/05/rgctoolbook.pdf>
- Kniep, W. (1986). Defining a global education by its content. *Social Education*, 50(6), 437-446.
- Lough, B. J. & McBride, A. M. (2013). Navigating the boundaries of active global citizenship. *Transactions of The Institute of British Geographers*, 39(3), 469-475.
- Merzirow, J. (2012). Learning to think like an adult: Core concepts of transformation theory. In E. W. Taylor & P. Craton (Eds.), *The handbook*

- of transformative learning: Theory, research, and practice. San Francisco: Jossey - Bass.
- Oxfam. (2006). Education for global citizenship: A guide for schools. Retrieved May 15 , 2020
- Reysen, S. & Katzarska-Miller, I. (2013). A model of global citizenship: Antecedents and outcomes. *International Journal of Psychology*, 48(5), 858-870.
- _____. (2018). *The psychology of global citizenship: A review of theory and research*. Lanham, MD: Lexington Books.
- Rothstein, R. (2000). Towards a composite index of school performance. *The Elementary School Teacher*, 100(5), 409-441.
- Sherman, P. (2017). Why the world needs more global citizens. *The Conversation*. Retrieved July 9 , 2021, from <https://theconversation.com/why-the-world-needs-more-global-citizens-84680>
- The United Nations Education, Scientific and Cultural Organization. (2015). *Global Citizenship Education Topics and Learning Objectives*. Paris: UNESCO.